

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Tomáše Foltase a soudců Mgr. Lenky Krupíčkové a Mgr. Davida Hipšra v právní věci žalobce: **Mgr. F. Š.**, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky, Vazební věznice Praha – Ruzyně, P. O. BOX 614/07, Praha 6**, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 11. 9. 2018, č. j. 11 A 182/2018 - 13,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Žalobce se žalobou podanou Městskému soudu v Praze (dále též „městský soud“) domáhá zrušení rozhodnutí žalované ze dne 13. 6. 2018, č. j. VS-948-1/ČJ-2018-800140-12, kterým byla odložena jeho žádost o poskytnutí informací. Současně s podáním žaloby požádal, aby byl zcela osvobozen od soudních poplatků a aby mu byl ustanoven zástupce.

II.

[2] Městský soud obě žádosti žalobce shora uvedeným usnesením zamítl. Konstatoval, že institut osvobození od soudních poplatků je namístě pouze v případech, kdy účastník řízení nedisponuje žádnými či nedostatečnými prostředky, a byl by proto zbaven možnosti ochrany svého práva. Cílem právní úpravy současně je, aby žalobce s vědomím nákladů soudního řízení vedl pouze ty spory, jež jsou pro něj významné a dotýkají se přímo jeho práv a povinností a v nichž má šanci uspět. S odkazem na judikaturu Nejvyššího správního soudu uvedl, že osoby nemající dostatek finančních prostředků nemohou institut

osvobození od soudních poplatků zneužívat pro vedení sporů dle libosti. Žalobcem požadované informace nejsou takového charakteru, aby měly vztah k podstatným okolnostem jeho životní sféry. V daném případě tedy není tvrzený absolutní nedostatek finančních prostředků vzhledem k předmětu sporu sám o sobě důvodem pro přiznání osvobození od soudních poplatků. Soud uzavřel, že žalobce neprokázal splnění zákonných předpokladů pro přiznání osvobození od soudních poplatků. Jestliže jednou z podmínek pro ustanovení zástupce je splnění zákonných předpokladů pro osvobození od soudních poplatků, byl soud nucen z tohoto důvodu zamítnout také druhou žádost.

III.

[3] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadá uvedené usnesení městského soudu kasační stížností. Uvádí, že je v insolvenčním řízení pod sp. zn. X, a proto je podle § 11 odst. 2 písm. n) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“), od soudního poplatku osvobozen. Nesouhlasí s důvody, které městský soud vedly k zamítnutí žádostí. Navrhuje, aby Nejvyšší správní soud změnil napadené usnesení tak, že se stěžovateli přiznává osvobození od soudních poplatků, a že se mu k ochraně jeho zájmů ustanovuje zástupce z řad advokátů.

IV.

[4] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že byla podána včas, osobou oprávněnou a proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), přípustná. Při posuzování kasační stížnosti zohlednil usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, podle něhož v případech, kdy kasační stížnost směřuje proti procesnímu rozhodnutí učiněnému v řízení o žalobě (s výjimkou procesního rozhodnutí, kterým se řízení o žalobě končí), nevzniká stěžovateli poplatková povinnost ani povinnost být zastoupen advokátem. Napadené usnesení nepochybně právě takovým procesním rozhodnutím je. Nejvyšší správní soud proto netrval na podmínce zastoupení advokátem a úhradě soudního poplatku (srov. např. rozsudky zdejšího soudu ze dne 21. 6. 2017, č. j. 3 As 116/2017 - 20, a ze dne 28. 6. 2017, č. j. 4 As 114/2017 - 63).

[5] Nejvyšší správní soud následně posoudil důvodnost kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[6] Kasační stížnost není důvodná.

[7] Stěžovatel namítá, že mu svědčí osobní osvobození od soudních poplatků dle § 11 odst. 2 písm. n) zákona o soudních poplatcích. Podle uvedeného ustanovení se od poplatku osvobozují *insolvenční správce nebo dlužník s dispozičními oprávněními v řízení o nárocích, které se týkají majetku patřícího do majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z tohoto majetku.*

pokračování

[8] Citované ustanovení vztahuje osobní osvobození výhradně na navrhovatele v daném typu řízení. Pro to, aby mohl být tento typ osobního osvobození přiznán, je tedy třeba splnit dvě podmínky: 1) navrhovatel je insolvenčním správcem či dlužníkem s dispozičními oprávněními a 2) jedná se o řízení o nárocích, které se týkají majetku patřícího do majetkové podstaty nebo které mají být z tohoto majetku uspokojeny (typicky incidenční spory v insolvenčním řízení). Obě podmínky musí být přitom splněny kumulativně. Nejedná-li se tedy o daný typ řízení, nemůže být navrhovateli osvobození dle citovaného ustanovení přiznáno, byť by se jednalo o insolvenčního správce či dlužníka s dispozičními oprávněními.

[9] Z obsahu spisu městského soudu Nejvyšší správní soud zjistil, že stěžovatel napadá rozhodnutí Vězeňské služby České republiky, Vazební věznice Praha - Ruzyně, vydané ředitelem věznice podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o svobodném přístupu k informacím“). Napadeným rozhodnutím ředitel věznice odložil žádost stěžovatele o poskytnutí informací. V daném případě se zjevně nejedná o řízení o nárocích, které se týkají majetku patřícího do majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z tohoto majetku. Osvobození od soudních poplatků z důvodu podle § 11 odst. 2 písm. n) zákona o soudních poplatcích tedy na stěžovatele v posuzované věci nedopadá.

[10] Městský soud proto nepochybil, když neosvobodil stěžovatele od soudních poplatků z důvodu zahájení insolvenčního řízení. Tato skutečnost sama o sobě nepostačuje k tomu, aby byl dlužník automaticky osvobozen od soudních poplatků ve všech jím vedených soudních řízeních.

[11] Stěžovatel dále nesouhlasí s důvody, pro které mu městský soud osvobození nepřiznal. Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. *[účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly.*

[12] V daném případě se jednalo o spor týkající se žádosti o poskytnutí informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím. Stěžovatel po žalované žádal soubor informací velkého rozsahu za roky 2014 až 2017. Jeho žádost byla odložena poté, co za vyhledání požadovaných informací neuhradil požadovanou částku. Nejvyšší správní soud souhlasí s tím, že při posuzování žádosti o osvobození od soudních poplatků a ustanovení advokáta je třeba zohlednit specifičnost oblasti svobodného přístupu k informacím a zvažovat všechny aspekty tohoto ústavně zaručeného základního práva. Jak vyplývá z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66: *„Judikatura Nejvyššího správního soudu setrvale vychází z toho, že široce pojatý svobodný přístup k informacím ve veřejné sféře je jednou z nejefektivnějších cest k transparentci veřejné moci, k její všestranné, účinné a kontinuální veřejné kontrole a jedním z nástrojů snižujících možnosti jejího zneužívání. Na druhé straně však nelze přehlédnout, že kverulační, zjevně šikanózní, či dokonce pracovní kapacitu orgánů veřejné moci z různých důvodů cíleně*

paralyzující výkon tohoto práva může mít významné negativní důsledky, které za určitých okolností mohou popřít dokonce i smysl a účel práva na svobodný přístup k informacím. Jedním z nástrojů, jak zabránit zneužívání tohoto práva, a tím i jeho diskreditaci v očích veřejnosti i orgánů veřejné moci, proto musí být i citlivá regulace nadužívání tohoto práva v případech výše uvedených. Taková regulace může se za určitých okolností dát i cestou výjimečného odepření práva na osvobození od soudních poplatků.“

[13] Městský soud proto postupoval zcela v souladu s judikaturou Nejvyššího správního soudu, pokud posuzoval, zda vedený spor má vztah k podstatným okolnostem stěžovatelovy životní sféry, zda se týká (byť i jen nepřímo) jeho majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí. Nejvyšší správní soud se plně ztotožňuje s jeho závěrem, že takový vztah zde dán není a že osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím chudým osobám vést bezplatně spory podle své libosti. Jeho smyslem je zajistit, aby nedostatek finančních prostředků nebránil v účinné soudní ochraně nemajetným osobám v případech, kdy tyto mají důvod vést soudní spor, protože jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66).

[14] Jelikož dle § 35 odst. 9 s. ř. s. je splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků nezbytným předpokladem pro vyhovění návrhu na ustanovení zástupce, dopadají výše uvedené závěry vztahující se k osvobození od soudních poplatků i na stěžovatelem namítané neustanovení zástupce.

[15] Nadto považuje Nejvyšší správní soud za vhodné zdůraznit, že stěžovatel nesplňoval k ustanovení zástupce pro řízení o žalobě podmínku nezbytnosti k ochraně jeho práv. Stěžovatel je českým občanem ovládajícím český jazyk, byl schopen zformulovat správní žalobu splňující všechny nezbytné náležitosti po formální i obsahové stránce a svou schopnost orientovat se v právním řádu (jakožto bývalý advokát) prokázal kromě sepsání řádné žaloby rovněž tím, že se sám obrátil na Nejvyšší správní soud včasnou a bezvadnou kasační stížností, aby se bránil proti shora označenému usnesení. Uvedenou problematikou se ostatně kasační soud v případě stěžovatele již zabýval (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 9. 2018, č. j. 4 As 275/2018 - 14).

[16] Ze všech výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl.

[17] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 téhož zákona. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalované žádné náklady nad rámec její běžné úřední činnosti nevznikly, soud jí proto náhradu nákladů řízení nepřiznal.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. listopadu 2018

pokračování

JUDr. Tomáš Foltas
předseda senátu